

Kirja-arvio

Osmo Pekonen: Marian maa. Lasse Heikkilän elämä 1925–1961

Osmo Pekosen kirja on, kuten Pekoselta voi odottaakin, monipuolisesti aihettaan käsittelevä, mielenkiintoinen ja lennokkaan sivistynyt. Paitsi päähenkilön ja hänen kohtaamiensa ihmisten vaiheiden kautta eläväksi tulevaa maamme kohtalokasta lähihistoriaa, antaa kirja monenlaista ajateltavaa Heikkilän kirjallisen toiminnan sekä hänen matemaattisten, filosofisten ja uskonnollisten harrastustensa parista. Tässä on muutama esimerkki meille nykyajan ihmisille mietittäväksi.

Ote Heikkilän kirjeestä 4.10.1947: ”Logistiikalle olen aina kiitollinen eräästä voitosta; kuulostanee paradoksaaliselta, kun sanon sen: kurista! Olen oivaltanut kurin merkityksen, ilman sitä ei tule mitään. En tarkoita preussilaista sellaista, vaan ylipäätään kiinteyttä ja kestävyyttä. Se on hankittavissa vain kurilla: pitää ajatuksensa kohdistettuina vain yhteen asiaan kerrallaan ja syventymällä.” Korkeampi matematiikka puolestaan oli Heikkilälle eräänlaista turvallista huumetta: ”Imaginäärinen maailma on uusi maailma: uusi ulottuvuus on tullut ja se sattuu vähän ja sitten se maistuu hyvälle kuin humala, raitis humala, sillä se on viisauden tuote.”

Kirjasta löytyy myös Heikkilän kirjoittamien Peilelegioiden lähtökohta, matemaatikon ja katolisen kirkon kardinaalin *Nicolaus Cusanuksen* (1401–64) vertaus pähkinäpuusta: Fyysisillä silmillämme näemme pelkän pähkinäpuun, sen haarautuvat oksat ja niissä olevat pähkinät. Mutta näkemyksemme voi tunkeutua syvemmälle. Ymmärryksen silmillä tajuaamme, että tämä puu kerran oli pieni siemen, josta se on kasvanut. Siemenessä piili sisäinen kyky kasvaa juuri pähkinäpuuksi eikä miksikään muuksi. Tämä kyky kas-

vaa pähkinäpuuksi on kykynä tyhjentyvätön ja ainoastaan siten rajoitettu, että se tekee mahdolliseksi vain pähkinäpuun. Näkemyksemme voi tunkeutua yhä vain syvemmälle. Älyn silmillä näemme kaikkien siementen siemenen, kaikkien voimien voiman, mikä ei ole enää ylipäätensä rajoitettu, vaan joka aikaansaa kaiken, kaikkien luontojen luonnon. Näemme tässä versovassa puussa äärettömän Jumalan tai vielä enemmän: näemme kasvavassa puussa äärettömän Jumalan kasvavana puuna. Näemme äärellisessä kuvassa – peilikuvassa – äärettömän alkukuvan symbolisena.

Heikkilä siteeraa eräässä käsikirjoituksessaan myös *Teresa Avilalaista*, joka puhuu nunnille: ”Eikö osoittaisi suurta tietämättömyyttä, tyttäreni, jos ihmiseltä kysyttäisiin, kuka hän on, eikä hän tuntisi itseään ja nimeään, ei tietäisi kuka on hänen isänsä, äitinsä ja synnyinmaansa? Mutta jos tämä olisi suurta typeryyttä, on oma typeryytemme vertaa vailla, kun emme pyri ottamaan selvää siitä, keitä olemme, vaan pysyttelemme tässä ruumiissa ja umpimähkään tiedämme, että meillä on sielu (koska olemme sen kuulleet ja koska usko niin meille väittää), mutta mitä kykyjä voi tällä sielulla olla tai kuka siinä asuu tai kuinka suuri on sen arvo, sitä harvoin tutkistelemme, ja niin jää perin vähäiseksi pyrkimyksemme kaikin tavoin säilyttää sielun kauneutta. Koko kiinnostuksemme kohdistuu jalokiven karkeaan kehukseen tai tämän linnan ulkomuuriin eli omaan ruumiiseemme.”

Pekonen on omistanut yhden luvun äärettömyyskäsitteelle, joka kiehtoi Heikkilää – kuten monia muitakin.